

T.C.

OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
KARŐILAŐTIRMALI EDEBİYAT BÖLÜMÜ

I. ULUSAL
KARŐILAŐTIRMALI EDEBİYAT
SEMPOZYUMU

06-08 Aralık 2001

ESKİŐEHİR
2002

NARKIZ DESTANI VE DEDE KORKUT

Doç. Dr. Nerin Köse
Ege Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
İzmir

Bilindiği üzere her anlatı türü, belli bir hayat tarzının ürünüdür ve o hayatın ihtiyaçlarına uygun olarak gelişir şekillenir. Destanlarımız da böyledir ve konar göçer bir hayatın ürünü olup söz konusu hayat tarzının ihtiyaçlarına cevap verirler. Bu yüzden destanlarımızda daha sonraki dönemde ortaya çıkan sözlü ürünlerdeki paralelliklerin söz konusu oluşunda da aynı durum etkilidir. Bu itibarla aralarında tarih ve kültür birliği olan milletlerin edebiyatlarındaki bazı paralelliklerin ortaya çıkması da kaçınılmaz olur. Özellikle aynı kökten gelen, ancak zamanla ve çeşitli sebeplerle farklı coğrafyalarda yaşayan Türk boylarının çeşitli ürünlerindeki benzerliğin sebebi de, budur. Nitekim Kazak Edebiyatı'nın "kahramanlık-aşk" türündeki ve asıl kahramanı Narkız lakaplı bir genç kız olan Narkız Destanı'yla Türk Dünyası'nın dev eseri Dede Korkut arasındaki paralelliklerin kaynağını da burada aramak gerekecektir.

Kazakların Ulu Cüz, Orta Cüz ve Kişi Cüz olmak üzere üç gruba ayrılan, üç merkezli bir idare sistemini denemeleri (Saray, s. 82) üzerine Orta Cüz ile Kişi Cüz arasındaki anlaşmazlıklardan birini konu edinen; güzelliği, cesareti ve yiğitliği ile bu iki Kazak gurubu arasındaki problemleri gidererek ülkesine adaleti, huzuru getiren biri olarak karşımıza çıkan Narkız'la bileğini bükemediği Niyaz'ın aşkını anlatan Narkız Destanı 2000 yılında Kazakistan'da araştırmacı Pakizat Avesbayeva tarafından Nurpeyis Bayganın'den derlenmiştir. Asıl kahramanının "kadın" olması dolayısıyla Kazak destanları arasında özel bir yere sahip olan Narkız Destanı ile Dede Korkut arasındaki paralellikleri iki aşamada inceleyebiliriz.

1. Üslup özellikleri,
2. Motif ve bazı unsurlar

olmak üzere, iki ayı gurupta toplamamız mümkündür. Bu arada alıntılarının yanına mısra numaralarını verdiğimizizi de belirtmemiz gerektiğine inanıyoruz.

1. Üslup Özellikleri:

* Bilindiği üzere destan kahramanları olağandan iri ölçülerde, roman ve hikayenin çerçevesini aşacak boyutlarda tasvir edilirler. Bir insanın gerçek ölçülerinden daha büyük, daha güçlü olarak karşımıza çıkan, epik kanunlara da uygun olan bu durum tamamen destan türünün ortaya çıkmasını sağlayan hayat tarzı ve o toplumun ihtiyaçlarıyla ilgili bir hususla ilgilidir. Nitekim Narkız Destanı'nın aynı adlı kahramanının dış görünüşü:

Baltır eti besiktey,
Omıravı esiktey
Cavırını kaçpahtay
Celesinde köringen

Buvrımı bar tokpaqtay
 Kelbetine köz salğan
 Erkekten ozat köringen (Metin, ss. 30-36)
 (Baldır eti beşik gibi,
 Omuzları kapı gibi,
 Kürek kemiği kapak gibi,
 Ensesinde örülmüş
 Saçları var tokmak gibi.
 Heybetine bakınca,
 Erkekten fazla görünmüş)

satırlarıyla verilmektedir. Dikkat edileceği üzere kahramanın tasviri bol sıfatlı, bol zarflı, secilerle yüklü ve uzun cümlelerle yapılmış olup (Boratav II, s. 71) aynı durum destandan romana geçişin, bir başka ifadesiyle nazımdan nersre uzanışın ilk örneği olan Dede Korkut'ta (Boratav II, s. 71) da karşımıza çıkmaktadır. Mesela, at ağızlı Aruz Koca "altmış ögeç derisinden kürk eylese topuklarını örtmeyen, altı ögeç derisinden külâh itse kulaklarını örtmeyen" (Ergin, s. 113); olarak tarif edilmekte; Beyrek, esir olduğu Parasarun Bayburt Hisarı'ndan döndüğünde kız kardeşi ona:

Karşu yatan kara tağı sorar olsan
 Ağam Beyregün yaylası-y-idi
 Ağam Beyrek gideli yaylarum yok
 Sovuk sovuk sularımı sorar olsan
 Ağam Betregün içidi-y-idi
 Ağam Beyrek gideli içidim yok (Ergin, s. 139)

şeklinde seslenmektedir. Dikkat edileceği üzere "soylama" kısımlarında da karşımıza çıkan ve secilerle yüklü olan bu ifade şekli (Boratav II, s. 92) halk hikayelerimizde de vardır ve romanlardaki psikolojik tahlillerinin yerini tutmaktadır (Boratav I, s. 75).

2. Motifler ve Bazı Unsurlar Bakımından:

Daha önce de belirttiğimiz üzere Narkız, asıl kahramanı kadın olan bir destan olup Narkız'ın evleneceği erkeği seçmek yolunda yakın ya da uzak, dost veya düşman bütün boyların pehlivanlarını tekrar tekrar yenerek Niyaz ile evlenmesini; bu suretle Orta Cüz ile Kişi Cüz arasındaki düşmanlığın sona ermesini hikaye eder. Vakanın merkezinde Narkız yer almakta; olayların hepsi de onun etrafında cereyan emektedir. Kırız Edebiyatı'nda "Cangıl Mirza" (Köse III, ss. 67-70)da da gördüğümüz bu "baş kahramanı kadın olan destan"ın Dede Korkut ile motif ve bazı unsurlar söz konusu edildiğinde ortaya çıkan paralelliklerine göz atacak olursak: şu hususların tespit edildiğini görürüz.

* Her şeyden önce Narkız ile Banı Çiçek'in evlenecekleri delikanlıları seçmelerinde, büyük bir benzerlik görmekteyiz. Nitekim Narkız, kendisini karısı ölen ağabeyi Arıstan ile evlendirmek isteyen Membet Han'a:

Aldıña alıp suvlattım,
 Arıstan attı balvandı
 Oylañızşı mağa teñbe edi,
 atını olgen aaız? (ss. 811-814)
 (nünde boylu boyunca uzattım,
 Arıstan adlı pehivanı.
 Düşünsenize, bana denk miydi
 Karısı ölen aabeyiniz?)

der ve:

adil bolsañ erik ber,
 Teñimdi tavıp tiyemin,
 Itıyar ber basıma! (ss. 826-828)
 (Adil isen izin ver,
 Dengimi bulup evleneyim,
 Serbest bırakın beni!)

şeklinde cevap vererek "kendisini güreşte kim yenebilirse onunla evleneceğini" belirtir. Bunun üzerine Membet Han da ona:

Endi öziñ ararsıñ,
 Teñiñdi elden tabarsıñ,
 İlayıgıñ, atarıñ,
 Süygeniñe barasıñ (ss. 963-966)
 (Şimdi kendin bakarsın,
 Halktan dengini bulursun,
 Layıgını, dengini,
 Sevdiğine varırsın!)

diyerek "istediğiyle evlenebileceğini" söyler. Narkız da, sırtını yere yıkan yiğit Niyaz ile evlenir.

Dede Korkut'ta da benzer bir durum söz konusudur. Mesela, "Bamsı Beyrek Boyı"nda Banu Çiçek kendisini görmek isteyen Beyrek'e: "men Banı Çiçeğüñ dadısıyam, gel imdi senüñ ile ava ıalım, eger senüñ atıñ menüm atımı içer ise onuñ atını dahı içersin, hem senüñ ile oh atalum, meni içer iseñ anı dahı

kiçersin ve hem senün ile güreşelüm, meni basar iseñ anı dahı basarsın” (Ergin, s. 123) diye cevap verir ve kendini güreşte yenebilen Beyrek ile evlenir.

Anlaşılabacağı üzere Türklerin eski hayatlarına geri giden, bir başka ifadeyle konar-göçer bir hayatın ürünü olan bu düşünce tarzı; destan kahramanlarının niteliklerindeki benzerliklere de sebep olmuştur.

* Bilindiği üzere “at” göçebe Türklerin hayatında büyük bir rol oynamış, hatta onların yaşadıkları hayat tarzının belirlenmesinde de en önemli faktör olmuştur (Çınar, ss. 13-14; Kaplan, ss. 12-13). Bu itibarla at “toplumların içinde buldukları hayat şartlarıyla kültürel ortamının ifadesi ve ihtiyacı olan anlatı türlerinde, söz konusu hayatın ve kültürün özelliklerinin bulunması teorisi” (Dorson, ss. 28-30) ne de uyarak Türk destanlarındaki haklı yerini almıştır. Bir başka ifadeyle Türklerin göçebe olmalarını sağlayan (Çınar, ss. 14-19) ve bozkır Türk ekonomisinin esasını teşkil eden “at”ın bu kadar büyük bir önem kazanmasında, Türklerin yaşadıkları coğrafyanın rolü büyüktür (Kafesoğlu, ss. 304-305). Kısaca Türk kültürü içindeki yerini belirtmeye çalıştığımız en az sahibi kadar güçlü, bazen onunla aynı günde doğan yörük atlar Narkız Destanı’nda da söz konusudur. Nitekim Narkız’ın altında kıratı Akmanşak, pehlivan Niyazi’nin beraberinde de (destanda adı belirtilmeyen) yörük atı vardır.

Dede Korkut kahramanları için de aynı durum söz konusudur. Mesela, Dede Korkut’un “Keçi Başlı Geçer Aygır”ı (Ergin, s. 126), Beyrek’in “Boz Aygır”ı (Ergin, s. 117), Deli Karçar’ın “Toklu Başlı Doru Aygır”ı (Ergin, s. 126), Kazan’ın “Yağız Al At” ile Banı Çiçek (Ergin, s. 124) ve Selcen Hatun’un (Ergin, s. 196) yörük atları bu tür yenilmez, kahraman, yörük atlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu arada Manas’ın “Ak Kula”sı (Radloff, s. 71) ile Teyitbek’in ünlü “Teloru At”ını (s. 85), Tölögön’ün kısrağı “Kökcal”ı (Kızcibek, s. 6) ve Kanıkay’ın yörük atını (Radloff, s. 243) da unutmamak gerektiğine inanıyoruz.

* Yukarıda da bahsettiğimiz üzere besledikleri at sürüleri sebebiyle Türkleri göçerli olmaya zorlayan bu hayat tarzı, kendisine uygun insan tipini de yaratmakta gecikmemiştir. Söz konusu hareketli, yazı yaylakta kışı kışlakta geçiren ve olası tehlikelerle karşı karşıya kalan bu hayatın insanı da tabiat şartlarına dayanıklı, at binip kılıç kullanabilen, hareketli ve yenilmez kimseler olmak zorundaydılar. Bu durum, erkeğiyle birlikte aynı hayatın içinde yaşayan kadın için de geçerliydi. Yani kadın da en az erkeği gibi güçlü, muhtemel tehlike ve saldırılara hazırlıklı, at binip kılıç kullanmakta usta ve bu hareketli hayata dayanıklı olmalıydı. Kısacası konar göçer hayat tarzının ve bu hayat tarzının ifade şekli olan destanlardaki insan tipi “alp kadın” ve “alp erkek” idi (Kaplan, ss. 48-56).

İşte bu husus, incelediğimiz destanda da karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Narkız, karşısına çıkan beş pehlivanın hepsini de yere yıkacak kadar kuvvetlidir. Destanda:

Bir kisige bes cigittiñ

Endi ëli cetpedi.

Mañayına kele almay

Eki cigit şettedi,

.....
 Narkız kayrat bastadı,
 Bes cigitten saspadı.
 Boyın aşuv kıptadı,
 Aşuvlanıp aķırıp,
 Bes cigitti atnan
 Avdarıp culıp tastadı (Metin, ss. 151-162)

‘ (Beş yiğidin bir kişiye
 Şimdi gücü yetmedi.
 Yakınına yaklaşamayıp
 İki yiğit çekindi.

.....
 Narkız var gücüyle başladı,
 Beş yiğitten kaçmadı,
 Sinirleri bozuldu,
 Beş yiğidi atından
 Düşürüp fırlatıp attı.)

satırlarıyla verilen bu durum pehlivan Niyaz’ın ağzından da:

Can bettegen çok edi,
 Kaypas beren er Narkız (ss. 1750-1751)
 (Karşısında durabilen yok idi
 Kimseden korkmayan yiğit Narkız)

olarak tarif edilmektedir.

Narkız Destanı’nda erkek kahramanı Niyaz için de aynı durum söz konusudur. Mesela Niyaz destanda:

Sol balvandıñ baltırı
 Nar sanımen teñ edi,
 Cavırını kaçpaķtay
 Balçık eti taķpaķtay (ss. 605-608)
 (O pehlivanın baldırı
 Deve kalçası gibi idi

Omuzları kapak gibi,
Pazı eti tokmak gibi)

şeklinde tarif edilmekte;

Köterip alıp Mémbetti
Aldına ekep uradı.
Balvan Niyaz öñgerip,
Erge basın soğadı (ss. 1495-1998)
(Kaldırırıp Mémbet'i
Önüne getirip koydu,
Pehlivan Niyaz kaldırıp,
Başını eyere soktu)

satırlarında da görüleceği üzere olağanüstü güçlü, yenilmez biri olarak anlatılmaktadır.

Dede Korkut kahramanlarına baktığımızda da kadınıyla-erkeğiyle cesur, korkusuz kimselerle karşılaşmaktayız. Mesela babası Kam Püre oğlu Beyrek'e: "Oğuzda kimün kızın alı vireyin" diye sorduğunda o: "Baba, maña bir kız alı vir kim men yirümden turmadın ol turmah gerek, men çara çoç atuma binmedin ol binmeh kerek, men çarımuma varmadın ol baş maña baş getürmek gerek, bunun gibi bir kız alı vir baba maña" (Ergin, s. 124) diye cevap verir; Trabuzan tekürü "Sağına soluna iki koşa yay çeken, attığı ok yere düşmeyen ve üç canavar kalınlığı kaftanlığı olan güzel kıızı"nı ancak "kim o üç canavarı yenebilirse, ona vereceğini" vaat etmiştir (Ergin, s. 185).

Görüleceği üzere bu hayat tarzında esas olan yenmektir, cesarettir. Bu sebeple kapısı kelepçeli bir yerde esir tutulan Narkız kırk gün boyunca yemek yemez, bir yudum su içmez; tek istediği organından kurtulup Mémbet Han'dan öcünü almaktır (s. 35-36).

* Her iki destan arasındaki bir başka bezerlik de "kırk sayısı" üzerinedir. Nitekim Mémbet Han halkını toplayarak "Narkız'ı yakalayıp getirmeleri, aksi halde ev başına kırk kaç ceza vereceklerini" söyler. Destanda:

Sol Narkızda keğim köp
Mağan üstap berifnder!
Eger kızdı tappasañ
.....
Avır caza köresiñ!
Üy basına kırk çunan çoy
Ştrafça beresiñ! (ss. 873-875)

(O Narkız'da kinim çok,

Bana yakalayıp veriniz!

Eğer kızı bulamazsanız

.....

Ağız ceza göreceksiniz!

Ev başına kırk koç koyun,

Vergi verirsiniz!)

satırlarıyla verilen bu husustan başka Narkız "kırk yoldaş kız"ı ile birlikte otağın içinde oturmaktadır (s. 28); Mémbet Han kelepçeleri koparıp da kaçmaması için önlem alır ve Narkız'ı "kırk urgan" ile bağlamaya karar verir (s. 41).

Dede Korkut'ta da söz konusu formel ifade sık sık karşımıza çıkmaktadır. Mesela Dirse Han'ın oğlu Boğaç'un (Ergin, s. 83), Boz Aygırlı Bamsı Beyrek'in (Ergin, s. 129), Kan Turalı'nın (Ergin, s. 187) kırk yiğidi; Banı Çiçek'in (Ergin, s. 122), Kazan'ın eşi Selcen Hatun'un (Ergin, s. 173) kırk ince belli kızları vardır. ayrıca Kan Turalı, Selcen Hatun ile evlenirken kırk yerde ağ otağ, kırk yerde de kızıl ala gerdek diktirir (Ergin, s. 193).

Masallarımızda, hikayelerimizde ve diğer destanlarımızda da görülen bu "kırk sayısı", Türklerin geçmişteki inançlarıyla ilgili olmalıdır. Zira eski bir Kırgız efsanesi olan ve Kırgızların türeyişini anlatan "Sağın Han adlı bir Kazak hükümdarının ellerini suya soktukları anda üzerlerine nur (kut) indiği için gebe kalan ve bir dağa sürülüp çoğalarak Kırgız kavmini meydana getiren Kırk Kız" (Gökalp, s. 99) şeklindeki hikayesi ile; yine Güney Sibirya'da söylenen destanlarda "dünyanın, altındaki kırk boynuzlu bir öküzün üstünde durduğu" inancının (Ögel, s. 440) yaşadığı bilinmektedir.

* "Dünür gitme" de, bu kültür benzerliklerinden birini teşkil etmektedir. Özellikle ailenin kurulmasında üstlendiği görev sebebiyle dünürlük için gelenlere izzet-ikramda kusur etmemek dünden bugüne gelen kültür bağlantılarımızdan biridir. Hatta manas'ın "Ak nikehle kız almadım" sözündeki "ak nikah", dünür gidilerek alınan "asıl eş" anlamını taşımaktadır.

Kazaklarda "kuda boluv" (Köse I, ss. 146-147) ya da "kudalasuv" (Köse II, s. 18) adı verilen bu durum bazen çocukları henüz doğmadan, bazen beşikte iken, bazen de avlanacak çağa geldiklerinde söz konusu olur (Köse I, ss. 31-32) ve Anadolu'da "dünür gitme" ya da "dünür olma" şeklinde bilinen bu adeti Narkız Destanı'nda da görmekteyiz. Nitekim Mémbet Han, kardeşi Keloğlan için Seyit'e görücü gelerek "kızı Aysa (Narkız)yı eş olarak istediğini, kalın da vermeyeceğini" belirtir. Destanda:

Birge tuuğan hanmenen

Taz ağası bar eken,

"Kızıñdı ber dep sol gana,

Seyitke cavşı kelipti"

.....

“Han ağası Tazşaga

Narkızdı bermek bolıptı (ss. 53-60)

(Han ile birlikte doğan

Kel ağabeyi vardı.

“O da kızını ver diye,

Seyit’e görücü gelmişti”.

.....

Hanın ağabeyi Keloğlan’a

Narkız’ı verecek olmuştı)

şeklinde verilen bu durumla Dede Korkut’ta da karşılaşmaktayız. Nitekim Kan Turalı kendisini evlendirmek isteyen babasına: “Baba, men yirümden turmadın ol turmuş ola, men kara koç atuma binmedin ol binmiş ola, men kanlu kafır iline varmadın ol varmış maña baş getürmiş ola” deyince Kañlı Koca oğluna “oğul mala becid ol, men saña kız arayı gideyim” diye cevap verir ve yanına ak sakallı pir kocaları da alıp İç Oğuz’u, Taş Oğuz’u dolaşmaya çıkar (Ergin, ss. 184-185); yine Kam Püre, oğlunun beşik kertme nişanlısı ve gönül verdiği sevgilisi Banu Çiçek’i istemek üzere Bayındır Han’ı tavlasından iki yörük at alarak kızın ağabeyi Delü Karçar’ın otağına gider (Ergin, ss. 124-125).

* Her iki destan arasındaki son benzerlik ise kahramanların ozanlıkları üzerinedir. Mesela Narkız saz çalıp şarkı söylemekte, şiir yazmakta usta bir kızdır; herhangi bir şölende şarkı söyleyince sanki yüzüne nur vurur. Destanda:

Öleñ aytıp, eñ sozğan

Dombıra tartsa topta ozgan (ss. 10-11)

.....

Cıyındı cerde cırlasa,

Edemi körkem eninen (ss. 39-40)

.....

Küşine sengen balvan kız

Aqboz atqa minedi.

Er qasına şaşaktı

Dombırasın iledi (ss. 87-90)

(Şarkı söyleyip şiir yazan

“Dombıra”yı alsa konuşuran

.....

Herkesin ortasında söylese

Güzel, duygulu şarkısını

.....

Kuvvetine güvenen pehlivan kız

Kır atına bindi,

Eyerin yanına

“Dombıra”sını astı)

satırlarıyla verilen bu durum, gönül verdiği Niyaz için de geçerlidir. Nitekim Narkız’ın ağzından yiğit Niyaz:

„ Eri eñşi akınsın

Mende özindey önerli (ss. 1466-1467)

(Hem şairsin, ozansın

Ben de senin gibi hünerli)

olarak tarif edilmektedir.

Söz konusu bu husus bakımından Dede Korkut da paralel bir görünüm arz etmektedir. Nitekim Bamsı Beyrek onaltı yıl esir kaldığı Parasarun Bayburt Hisarı’ndan “eşi Banu Çiçek’in Yalancıoğlu Yaltaçuk ile evleneceğini” duyunca ayrılıp Oğuz’a geldiğinde yolda sazı omzunda bir ozan görür. Ondan “Banu Çiçek ile Yalancıoğlu Yaltaçuk’un düğününe gittiğini” cevabını alınca Boz Aygır’ını verir ve sazıyla birlikte önce evine, daha sonra da düğüne gider; çalar söyler. Hatta adet olduğu üzere nişan aldığı “güveyin yüzüğü”nü parçalayan Beyrek’e Kazan Han: “Mere delü ozan, menden ne dilersin, çetirlü otak mı dilersin, kul karavaş mı dilersin?” (Ergin, ss. 137-145) der. Ayrıca “Kazan Big Oğlu Uruz Bigün Tutsak Olduğı Boyı”nın sonunda görüldüğü üzere Dede Korkut da bir ozandır ve:

İmdi kanı didüğüm big erenler

Dünya menüm diyenler.

Ecel aldı, yir gizledi

Fani dünya kime kaldı

Gelimli gidimli dünya

Ahır son uçı ölümlü dünya (Ergin, s. 176)

şeklindeki Oğuzname’yi düzüp koşan, odur.

Verilen bu örneklerden de anlaşılacağı üzere kaynağını eski şaman inisyasyonuna geri götürebileceğimiz ve tekke edebiyatıyla onun kaynaklık ettiği aşık edebiyatının ortaya çıkmasına sebep olan “aşık-şair”lerimizde yaşamaya devam eden (Günay, ss. 9-22) bu ozanlık geleneği her iki destanda da ortak bir husustur.

Sonuç olarak diyebiliriz ki Narkız Destanı ile Dede Korkut sadece belli başlılarını aktarmaya çalıştığımız bir kısmı üslup, ekseriyeti de motif ve unsurlar bakımında ortak özellikler göstermektedir. Oğuz Boyları'nın hayatlarından kesitler veren ve XV. yüzyılda yazıya geçirildiği kabul edilen Dede Korkut (Boratav, ss. 134) ile Kazak tarihinin XV. yüzyıl sonu ile XVI. yüzyıl başlarındaki siyasi hayatlarından izler taşıyan Narkız Destanı arasındaki bu paralellikleri de Türklerin daha eski dönemlerdeki ortak hayatlarına bağlamayı düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

BORATAV, P. Naili I; Halk Hikayeleri ve Halk Hikayeciliği 1988. İstanbul: Adam Yayınlarında 1. Basım.

BORATAV, P. Naili II; Folklor ve Edebiyat 2 1982. İstanbul: Adam Yayınları.

CINAR, Ali Abbas; Türklerde At ve Atçılık 1993. Ankara: Kültür Bakanlığı, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları: 192. Gelenek, Görenek ve İnançlar Dizisi: 19.

DORSON, R. M. Günümüz Folklor Kuramları (Çev: Okt. Nermin Ulutaş) 1984. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 33.

ERGİN, Muharrem; Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin-Faksimile) 1994. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı: 169.

GÖKALP, Ziya; Türk Medeniyeti Tarihi (İslamiyet'ten Evvel Türk Dini) I. Kitap. 1974. İstanbul: Türk Kültür Yayını: 5 (Hazırlayan: Fikret Şahoğlu).

GÜNAY, Umay; Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi 1986. Ankara: Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı: 16.

KAPLAN, Mehmet; Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 3 (Tip Tahlilleri) 1985. İstanbul: Dergah Yayınları: 21/3 Türk Edebiyatı İnceleme: 3/3.

Kızıcıbek (Öskön Cubak Varyantı Boyunca) 1992. Bişkek Uçkun Mamleketik Konçerni.

KÖSE, Nerin I; Kazakları Gelenek Görenekleri ile İnanç ve Pratikleri, 2001, Ankara: Milli Folklor Yayınları: 14, Folklor Dizisi: 4.

KÖSE, Nerin II; Kazak Düğünü 2000. Ankara: Milli Folklor Yayınları: 13 Folklor Dizisi: 3.

KÖSE, Nerin III, Kırgızlardan Bir Destan: Cañıl Mırza, Milli Folklor C: 7, S. 49, ss. 67-70, Ankara 2001.

Kurmanbek. (Kalık Akiyev Varyantı) 1957. Frunze: Kırgız SSR İlimler Akademiyası Til cana Adabiyat İnstitutu Basması.

ÖGEL, Bahaeddin; Türk Mitolojisi I 1993. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları VII, Dizi_ Sa.102

RADLOFF, W. Manas (Türkiye Türkçesine Aktaran: Emine Gürsoy Naskali) 1995. Ankara: Türksoy Yayınları No: 1.

SARAY, Mehmet; Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi 1996. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Türk Tarih Kurumu Yayınları XXIV. Dizi_Sa.21